

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу

Духневич Ольги Володимирівни

**на тему «Державний внутрішній фінансовий контроль в правоохоронних
органах влади (на прикладі Національної поліції України)»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування

(галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»)

Ступінь актуальності обраної теми

Актуальність теми дисертаційного дослідження викликана назрілими в економічній системі потребами - зміна парадигми до систем контролю, особливо в контексті сучасних викликів та загроз в економічному середовищі, зокрема, нові реалії, особливо війна, корупція, фінансові злочини вимагають адаптації контрольних механізмів для забезпечення більш ефективного їх виявлення та протидії; - практичною необхідністю у зв'язку з недоліками в законодавстві та вдосконалення методики та організації внутрішнього фінансового контролю; - дискусійністю в доктрині контролю, питань формування механізму контролю, його елементів, об'єкта, суб'єкта, мети, завдань та методів щодо ефективності організації державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах, що свідчать про потребу в подальших дослідженнях та розробці концептуальних підходів.

Крім того, статистика економічних злочинів, нелегальних фінансових потоків та корупційних схем, оприлюднена у відкритих офіційних джерелах, свідчить, що в Україні контроль, як дієвий елемент державного управління потребує вдосконалення. Зростає кількість корупційних ризиків, особливо в сферах закупівель, оборонних контрактах та розподілу фінансування. В Україні за останні десятиліття залишається низький рівень індексу сприйняття корупції, загальний показник рівня фінансового шахрайства в Україні становить понад

п'ятдесят відсотків, більше третини українських респондентів стали жертвами фінансового шахрайства. Збільшення нелегальних фінансових потоків за останні роки та оцінка протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму свідчить, що Україна зайняла лише 65-е місце серед 128 країн, з отриманою оцінкою 5,09 в індексі ризику відмивання коштів та фінансування тероризму.

Вище викладене свідчить про актуальність теми дисертаційної роботи Духневич Ольги Володимирівни, її наукову та практичну значущість.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Винесені на захист наукові положення та висновки дисертаційної роботи Духневич Ольги Володимирівни характеризуються новизною, змістовністю та повнотою наукового обґрунтування.

Мета, об'єкт і предмет дослідження сформульовані чітко, науково виважено. Наукознавчі завдання дисертаційної роботи є цілком виправданими, охоплюють відповідну тематику, перебувають у межах теми публічне управління та адміністрування.

Достатнього ступеня обґрунтованості зроблених в дисертаційному дослідженні теоретичних висновків і практичних рекомендацій досягнуто завдяки обранню автором відповідних загальних і спеціальних методів наукового пізнання, зокрема методу системного аналізу, порівняльного методу, логіко-семантичного методу, гносеологічного методу, які націлені на об'єктивний аналіз досліджуваного предмета.

Нормативна та емпірична база дисертаційного дослідження включає монографічні видання, наукові статті та іншу літературу в сфері контролю та публічного управління, нормативні документи на національному та міжнародному рівнях, а також статистичні дані, які містяться у звітах та офіційних джерелах міжнародних організацій і національних інституцій.

Наукові положення викладені дисертаційному дослідженні наведені послідовно, логічно, їх зміст розкрито в повному обсязі. Висновки даного дослідження дисертантки є логічним завершенням роботи.

Духневич О. В. продемонструвала високий рівень володіння методами економічних досліджень, що дозволило їй провести глибокий аналіз проблеми державного внутрішнього фінансового контролю у правоохоронних органах влади.

Наведені в дисертаційному дослідженні наукові результати та висновки є обґрунтованими, достовірними та підкріплені необхідною доказовою базою.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Новизна одержаних результатів дослідження підтверджена широкою апробацією: основні положення, рекомендації і висновки були оприлюднені на науково-практичних конференціях та конгресах, а також участю в науково-дослідній програмі Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, зокрема за темою: «Діяльність громадських організацій національних меншин як чинник регіонального розвитку та консолідації українського суспільства» (державний реєстраційний номер 0120U101169, 2020-2021 рр.), у межах якої авторкою проаналізовано вплив громадських організацій на ефективність витрачання публічних коштів.

Зокрема, заслуговують на увагу і підтримку такі висновки:

- специфічні риси здійснення Державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади в умовах війни, до яких зокрема віднесено: надання консультування внутрішніми аудиторами як окремої функції підрозділу внутрішнього аудиту; здійснення оцінки ризиків на системній основі; потреба у впровадженні функції контролера, формування державної стратегії функціонування правоохоронних органів (Національної поліції) із пріоритетністю застосування принципу ефективності над принципом економії

при формуванні бюджетних видатків на матеріально-технічне забезпечення; відповідність керівника правоохоронного органу основним критеріям, які формують здатність протистояти викликам та забезпечити належне управління;

- підхід до формування Сертифікаційної комісії Міністерства фінансів для проведення сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту, на відміну від існуючого підходу, який полягає у формуванні комісії із працівників Міністерства фінансів та одного експерта (за згодою);

- підхід до реорганізації структури Національної поліції, що полягає в реорганізації підрозділів, які у межах кожного Головного управління здійснюють контроль за іншими підрозділами;

- перейняття кращих світових практик та імплементація досвіду розвинених країн у розбудові державного внутрішнього фінансового контролю в Україні;

- особливості впровадження гнучкого (agile) аудиту в правоохоронних органах влади, як функціональних змін в методах проведення аудиту, що застосовується з метою реагування на ризики в умовах впливу війни, криз, катастроф та вдосконалення аудиту в умовах євроінтеграції.

В цілому, наукові результати, представлені в дисертаційному дослідженні є достатньо обґрунтованими, а їх наукова новизна - достовірною, що становлять інтегральний результат наукової розвідки авторки та підкреслює значущість її внеску у відповідну галузь.

Практичне значення роботи, використання результатів дослідження

Сформульовані та оприлюднені результати дисертаційного дослідження використані та мають перспективу використання у практичній діяльності органів публічної влади, зокрема у Головному управлінні Національної поліції України у Волинській області (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 22.03.2021), Чернівецькій міській раді (Довідка про впровадження (використання) результатів дисертаційного дослідження № 22/01-17/392 від 24.05.2023); у науково-дослідницькій діяльності – для

врахування у подальших наукових дослідженнях з проблем державного внутрішнього фінансового контролю; а також у навчальному процесі - під час викладання дисциплін, освітніх програм різного освітнього рівня галузі знань 281 - «Публічне управління та адміністрування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», а також 262 «Правоохоронна діяльність»: (Акт про встановлення факту використання результатів дисертаційної роботи у навчальному процесі Національного лісотехнічного університету України (НЛТУ України) від 19.06.2023).

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Аналіз дисертації та опублікованих праць свідчить про достатній рівень завершеності наукових досліджень автора. В роботі чітко виокремлюється науковий стиль викладення, а структура розділів та підрозділів дисертації відзначається логічним зв'язком та послідовністю.

Структура дисертаційної роботи відповідає її меті - на основі узагальнення теоретичних засад функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю запропонувати відповідні рекомендації щодо її удосконалення прикладі Національної поліції України.

У відповідності до вимог сформована архітектура дисертаційного дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 216 сторінок. Список використаних джерел налічує 232 .

У вступній частині дисертаційного дослідження обґрунтовано актуальність теми, охарактеризовано ступінь розроблення проблеми, зазначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету й завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію результатів дослідження й публікації.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади державного внутрішнього фінансового контролю», проведено оцінку понятійного апарату

системи державного внутрішнього фінансового контролю, проаналізовано нормативно-правового забезпечення державного внутрішнього фінансового контролю, здійснено оцінку зарубіжний досвід функціонування державного внутрішнього фінансового контролю.

У другому розділі «Оцінка стану та проблеми функціонування державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади» проаналізовано становлення та розвиток державного внутрішнього фінансового контролю, здійснено оцінку стану внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю в Національній поліції України та окреслено актуальні проблеми функціонування державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади.

У третьому розділі «Перспективи розвитку державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади» охарактеризовано розвиток внутрішнього аудиту в Національній поліції України в умовах нестабільності, досліджуються напрями вдосконалення внутрішнього контролю в правоохоронних органах влади України та надано практичні рекомендації керівнику щодо організації внутрішнього контролю у правоохоронних органах влади.

Достатньо аргументованими є висновки авторки, які поглиблюють наукові дискусії в системі контролю та публічного управління.

В дисертації на використані джерела і результати інших авторів зроблені коректні посилання. Бібліографічний опис цитувань в дисертаційній роботі складено відповідно до вимог.

Дисертаційне дослідження є структурованим, завершеним, в якому розкрито наукову проблему - оцінено теоретичні засади функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю і формулювання на цій основі відповідних пропозицій і науково-практичних рекомендацій стосовно удосконалення системи внутрішнього фінансового контролю на прикладі Національної поліції України.

Повнота викладення основних положень, висновків і рекомендацій дисертації в наукових працях зарахованих за темою дисертації

Отримані наукові положення дисертації, результати проведених досліджень та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення у 10 наукових публікаціях, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України та 6 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, наукових семінарах.

Дискусійні положення щодо змісту дисертації

В дисертаційному дослідженні Духневич О. В., як і в будь-якій іншій творчій науковій праці, є деякі дискусійні або недостатньо обґрунтовані положення, висновки та узагальнення.

1. Дискусійним вбачається запропоноване дисертанткою бачення законодавчо визначити термін «Державний внутрішній фінансовий контроль», який наразі відсутній у нормативно-правовій базі, проте саме змістове наповнення терміну потребує уточнення щодо його мети, завдань, об'єкта, суб'єкта, функцій та методів. Авторкою також описано підстави функціонування державного внутрішнього фінансового контролю, які є дискусійними, оскільки такі підстави (с. 35) як «забезпечення дотримання законодавства», «законодавча основа», «законодавство встановлює відповідальність» є тотожними, а також однаковими є підстави «забезпечення прозорості та відкритості» та «забезпечення прозорості та довіри до держави».

2. В дисертаційній роботі Духневич О. В. досліджує роль громадського контролю в системі фінансового контролю, його принципи функціонування, проте, дослідження завершується констатацією факту про те, що відповідно до законодавчих вимог «під час дії воєнного стану громадський контроль за діяльністю поліції не здійснюється». Вважаємо доцільним збільшення ролі громадського контролю в публічному управлінні, адже на сьогодні громадський контроль є визначальним в системі державного контролю. За даними експертів, фінансова злочинність в цій сфері у період військової агресії,

неефективність та нецільове використання бюджетних коштів призводить до збитків у державному бюджеті в мільярди грн. Саме тому посилення громадського контролю на всіх його рівнях, в тому числі і в державному внутрішньому фінансовому контролі є необхідним.

3. В дисертаційному дослідженні проаналізовано систему внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю в Національній поліції України, процес її організації, функції, які виконує державний аудитор в правоохоронному органі, зазначено також, що «внутрішній аудит є одним із найбільш важливих елементів системи державного внутрішнього фінансового контролю». Авторка стверджує, що «внутрішній аудит не відповідає за процес внутрішнього контролю і не здійснює функцію внутрішнього контролю. Він здійснює роботи з оцінки ефективності системи внутрішнього контролю в установі». Такий підхід вбачається дискусійним. Загальновідомо, що внутрішній аудит та внутрішній контроль є взаємопов'язаними концепціями. Можливо корисно було б вказати, що внутрішній аудит та внутрішній контроль хоча і мають свої відмінності, але спільно спрямовані на забезпечення ефективності діяльності установи. Також, можна відзначити, що внутрішній аудит може включати оцінку ефективності внутрішнього контролю, але це не виключає можливості виконання певних функцій внутрішнього контролю, якщо це передбачено організаційною структурою. Такий підхід дозволить уникнути узагальнень та точніше визначити взаємозв'язок між внутрішнім аудитом та внутрішнім контролем. Доречним і в цьому напрямі дослідження було б окреслити спільні та відмінні риси системи внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю, визначити їх завдання, область контролю, формалізувати організацію системи внутрішнього фінансового контролю, визначити центри відповідальності.

4. Потребує додаткового обґрунтування необхідність «оцінювання ризиків та їх постійному моніторингу та регулюванні». Опонент погоджується з твердженням, що «система управління ризиками дозволить вловлювати слабкі сигнали, та встановлювати можливі наслідки... Доведено необхідність

внутрішніх аудиторів та керівників здійснювати фахову міжнародну комунікацію для можливості оцінки ризиків, пов'язаних із глобальними викликами, війнами, катастрофами, кризами, епідеміями», проте не визначено, які саме ризики можуть виникати в процесі здійснення внутрішнього фінансового контролю. Дослідження додало б цінності, якщо авторка ввела умовне групування ризиків з метою визначення можливих напрямів державного внутрішнього фінансового контролю в залежності від ступеня та характеру найбільш ймовірних загроз (фінансові, юридичні, кадрові, управлінські і т.д.).

5. На думку опонента, доцільно визначити до запропонованих кроків ефективного управління фінансовими та людськими активами керівнику (с. 151) оцінку результатів внутрішніх контрольних заходів та формування на цій основі рекомендацій. Більше того, система внутрішнього контролю повинна включати повторний контроль, механізм усунення порушень та їх наслідків, а також порядок прийняття управлінських рішень за результатами проведених внутрішніх контрольних заходів, що не знайшло своє відображення в роботі.

6. Для підтвердження висунутих гіпотез доцільно було б провести аналітичні розрахунки.

Подані зауваження не зменшують позитивну оцінку проведеного дослідження.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність чинним вимогам

Дисертаційне дослідження Духневич Ольги Володимирівни на тему «Державний внутрішній фінансовий контроль в правоохоронних органах влади (на прикладі Національної поліції України)», є самостійною науковою працею, в якій поставлені та вирішені ряд теоретичних і практичних завдань. Її результатом є вирішення актуального теоретико-практичного завдання у сфері державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади, а також обґрунтування практичних рекомендацій у цьому контексті. Сформульована мета дисертації була досягнута, а висунуті завдання виконані в повному обсязі. Проведене дослідження є цілісною, науково

завершеною працею. Результати дослідження містять наукову новизну та практичну значущість. Робота відзначається високим теоретичним рівнем, з використанням сучасних теоретичних концепцій і різноманітністю методів наукового пізнання.

Дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та Постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка, Духневич Ольга Володимирівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» за результатами публічного захисту.

Офіційний опонент
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
Інституту управління, психології та безпеки
Львівського державного університету
внутрішніх справ

Надія МАРУШКО

Львівський державний
університет внутрішніх справ

Підпис *Надія Марушко*

засвідчую:
Учений
секретар
"18" *січня* 2024 р.

